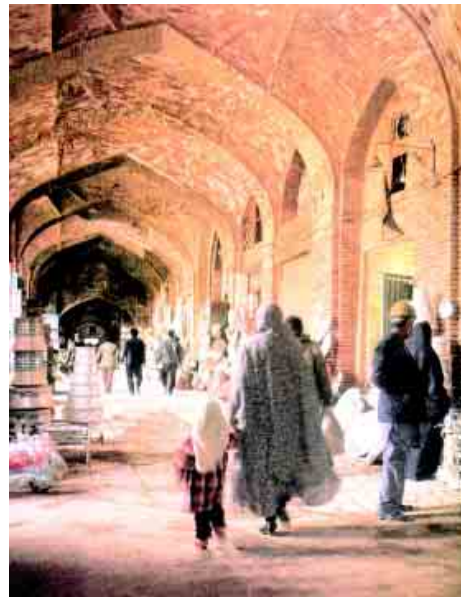

کفشی ها در بازار کرمان طلا می شود

کرمان - خبرنگار (ایران)؛ تحولات گسترده شهری کرمان که با افزایش سالانه جمعیت در مرکز پهناترین استان کشور رقم می خورد، هم زمان با ایجاد رونق در بخش های مختلف در مواردی نیز به تیربندی در کارگردانچه به تاریخ و گذشته این شهر تعلق دارد منجر شده است. در این شرایط بازار قدیمی کرمان نیز گویمی متأثر از وضع جدید و تغییراتی که در آن رخ داده و چهره ای دیگر می یابد هر چند با فاصله گرفتن از روزگاری که همه داد و ستدها در بازار خلاصه می شد شمار بازدید کنندگان و میهمانان خود را هم رو به کاهش می بیند.

بازار کرمان، دیروز

سابقه درخشان تجارت و وجود کارخانجات بافندگی ابریشم، پنبه و پشم در قرن های پیش در شهر کرمان واقع شدن در مسیر تجاری هندوستان ضرورت پیدایش مکان های مناسبی برای عرضه تولیدات داخلی و وارداتی را ایجاد کرده بود برای عرضه محصولات کارخانه های کرمان هم به وجود آمده امروز بازار قدیمی و تاریخی خوانده می شود نیاز بود. بازارهای پررونق قدیمی کرمان که شامل اصلی داد و ستد شهر بوده اند شامل ۱۸ بازار هستند که معروف ترین آنها بازار مظفری، بازار وکیل، اختاری، گنجلیخان، کوچه باغ، کاشان، بازار کاهدوزها، مسگری، لطفدوزها، مسجد ملک، چهار سوق، قهنگاه و... نام دارند. اما از این تعداد در حال حاضر تنها شمار اندکی باقی مانده است که در حال حفظ کرده اند و از کاروانسراهای موجود در بازار هم به جز معدودی که در سال های اخیر با تغییر کاربری مورد استفاده قرار گرفته اند مابقی متروکه و در حال تخریب است. حال آن که وجود کاروانسراهایی مثل «هندوها» نشانه رونق اقتصادی بازار کرمان در روزگاری نه چندان دور است که تجار هندی با آوردن ادویه و چای به کرمان، حنا، زبریره و... را به عنوان راهرو این سفر به کشور خود می بردند.

تغییر کاربری گسترده در بازار کرمان

بعدها مستوح شدن برخی صنایع دستی نظیر گویه دوزی و کلاه مالی در کرمان که به تغییر وضع دوستانه بازار بزرگ و قدیمی این شهر منتهی می برده است.

نگاهی دوباره به خانه تاریخی بروجردی ها در کاشان

آمیختگی خشت و عشق

حسین صدیقی

قسمت فوقانی سرپوشیده در بام، نور فیکر المعاده جالبی تبعیه شده که طرح آن نوع خود بی نظیر و منحصر به فرد است. سقفها و بنده داخلی سرپوشیده و تالارهای مجاور آن با نقش های بنوع و طرح های گل و مرغ، اسلیمی، شکارگاه و نقوش حیوانات در شیوه های متنوع رنگ و روغن و آبرنگ تزئین شده است. نقاشی های خانه بروجردی ها زیر نظر ۲ هنرمند بزرگ و نامدار نقاشی ایران در دوره قاجار «مرحوم میرزا ابوالحسن غفاری کاشانی» (میانیگداز) نخستین مدرسه نقاشی در ایران) و برادرزاده اش «مرحوم میرزا محمدخان غفاری کاشانی» ملقب به «کمال الملک» ترمیم و طرح های گچبری خانه نیز با نظارت این ۲ استاد به انجام رسیده است.

خانه تاریخی بروجردی ها که در محله قدیمی سلطان امیراحمد کاشان قرار دارد، نمونه ای از خانه های مسکونی دوره قاجار است که در سال ۱۲۸۰ هجری قمری توسط حاج سیدحسین نظری از بزرگان معروف کاشان ساخته شده است برخی از تزئینات بنده داخلی هشتی ورودی این خانه در سال ۱۲۹۵ هجری قمری به انجام رسیده و از آنجا که مرادوت تجاری این بزرگان کاشانی بیشتر با تجار بروجرد و برابرسنت های مهم آن زمان به بروجردی معروف شد و به همین مناسبت محل سکونت وی نیز به خانه بروجردی ها شهرت یافت.

استادعلی مریم، طراح و سازنده خانه بروجردی ها معمار چیره دست کاشانی بوده که خانه تاریخی طباطبایی ها و تیمچه امین الدوله در بازار کاشان نیز هنر دست این استاد است.

بخش استرونی خانه بروجردی ها شامل ۲ قسمت است: ۱- قسمت جنوبی که دارای یک حیاط مرکزی و تالار بزرگ پذیرایی مزین به آینه کاری است و در دو طرف تالار بالاخانه هایی ساخته شده که رو به داخل تالار باز می شوند. در اطراف تالار نیز اتاق های گوشواره بنا شده است. اتاق های ضلع غربی این قسمت از اندرونی یا بخش شرقی حیاط بیرونی فصل مشترک دارند و به بخش جنوبی که در گذشته از کل مجموعه تفکیک و به صورت خانه ای جداگانه درآمد، در حال تعمیر و بازسازی است تا پس از پایان تعمیرات به بخش بیرونی پیوسته و مرتبط شده و مجموعاً در معرض دید علاقه مندان قرار گیرد.

استاد علی صریح، طراح و سازنده خانه بروجردی ها معمار چیره دست کاشانی بود که خانه تاریخی طباطبایی ها و تیمچه امین الدوله در بازار کاشان نیز هنر دست این استاد است.

بخش استرونی خانه بروجردی ها شامل ۲ قسمت است: ۱- قسمت جنوبی که دارای یک حیاط مرکزی و تالار بزرگ پذیرایی مزین به آینه کاری است و در دو طرف تالار بالاخانه هایی ساخته شده که رو به داخل تالار باز می شوند. در اطراف تالار نیز اتاق های گوشواره بنا شده است. اتاق های ضلع غربی این قسمت از اندرونی یا بخش شرقی حیاط بیرونی فصل مشترک دارند و به بخش جنوبی که در گذشته از کل مجموعه تفکیک و به صورت خانه ای جداگانه درآمد، در حال تعمیر و بازسازی است تا پس از پایان تعمیرات به بخش بیرونی پیوسته و مرتبط شده و مجموعاً در معرض دید علاقه مندان قرار گیرد.

۲- قسمت شمالی که عبارت است از یک حیاط خلوت، اتاق پنج دری ساده، صندوقخانه، اتاق نشیمن و یک سرداب بزرگ که در واقع طبقه تختانی تالار بزرگ، قسمت جنوبی اندرونی است. به طور کلی خانه بروجردی ها از نظر طرح و معماری، قدمت، تزئینات و نقاشی گچبری در زمره نفیس ترین آثار تاریخی کشور است که بخش بیرونی آن در سال ۱۳۵۳ توسط دولت خریداری و با شماره ۱۰۰۸۲ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. تاکنون برمت بخش های مختلف و نیز استحکام بخشی قسمت های عمده خانه و تثبیت نقاشی ها به وسیله کارشناسان و استادکاران اداره میراث فرهنگی کاشان انجام و برخی الحاقات و تغییرات غیراصولی انجام گرفته در طول سال های پیش از خرید بنا نیز به صورت اولیه بازسازی شده است.

سرپوشیده و خنک قدیمی وجود داشت که تنوع و قیمت های مناسب عاملی بود تا شهروندان کرمانی را برای خرید کفش به خود جلب کند. اما در این ۴ سال، گویمی وضع به صورتی دیگر رقم خورده است. کفشی ها و کفش فروش ها با افزایش کرایه مغازه ها به دلیل تقاضای طلا فروش ها برای اجاره و خرید مغازه ها یا قیمتی بالاتر دیگر جایی برای خود نمی بینند و از آن ۶۰ مغازه تنها یک کفشی و ۶ کفش فروشی باقی مانده است.

مغازه های قدیمی بوسیله صاحبانشان دو قسمت شده اند و طلا فروش ها آنها را اجاره کرده اند و یا خریده اند. چند نفری از کفش فروش ها هم خودشان اکنون طلا فروش شده اند و منفعت بیشتر این شغل آنها را وادار کرده است و وضع مغازه هایشان را تغییر دهند. یکی از معدود کفش فروش های این راسته بازار می گوید: «زمانی که اینجا کفش فروشی های متعددی وجود داشت و مردم برای خرید به این بازار می آمدند کار ما هم رونق بیشتری داشت اما اکنون که مردم در مغازه های سطح شهر کفش مورد نیاز خود را می خرند کسب و کار ما کساد شده است.»

او می افزاید: «در وضع فعلی تقریباً همه مغازه های کفش فروشی این راسته را طلا فروش ها خریده اند یا با قیمتی بالا اجاره کرده اند، وی همچنین می گوید: «از زمان ورود طلا فروش ها به این راسته، قیمت مغازه ها و اجاره ها افزایش چشمگیری داشته است، او نیز مثل بسیاری از همکاران قدیمی خود قصد ماندن را به روز کفش فروشی ها ندارد، چرا که به قول خودش دیگر با اجاره ای که باید پرداخت کند، فعالیت در این بازار را مقرون به صرفه نمی داند. یکی از کفش فروش هایی هم که در راسته کفش فروش های بازار کرمان به طلا فروشی رو آورده است، می گوید: «چاره ای جز این نداشتم چرا که با کفش فروشی اجاره مغازه ها هم نمی توانستم پرداخت کنم. حالا صاحب مغازه، آن را به دومی تقسیم کرده و من با اجاره ای بالاتر از اینجا به طلا فروشی مسئولم، گرچه دلم می خواست همانند پدر و اجداد همان کار و کسب سابق را ادامه دهم...»

به هر حال راسته کفشی ها و کفش فروشی های بازار کرمان تنها با همین ۶ مغازه کفش فروشی نام خود را یکدست می کند. مردم هم که می دانند اینجا دیگر مانند سابق واقعاً راسته کفش فروشی های بازار نیست، دیگر برای خرید کفش به این قسمت بازار سر نمی زنند. به هر حال همین ۶ مغازه باقیمانده هم رونقی ندارند تا به قول خودشان سال دیگر آنها هم رفتی باشد.

آنچه از شواهد پیداست تغییر ماهیت این راسته از بازار قدیمی کرمان است، مثل راسته کلاه مال ها و راسته گویه دوزها....

می شد تنها کفش فروشی و کفشی داشت، به طوری که با تغییر رونق و آمد و شلوغ بود و در روزهای نزدیک عید نوروز از دحامش نفس کشیدن را سخت می کرد. ۶۰ کفشی و کفش فروشی در آن بازار حدود ۶۰ گویه دوزها....

شد، حالا نوبت به راسته کفشی های بازار بزرگ کرمان است که با تغییر ماهیت رونق رفته و در ۵ تا ۲۰ سال پیش بازار کفشی های کرمان که از دو طرف به کاروانسرای «چر» در سمت راست و کاروانسرای «میرزا حسن» در سمت چپ منتهی می برده است.

نارین قلعه، از شکوه تا افول

آزاده صبوری

در میدان، بومیان ما را به دیدن ساخته ای بی نظیر در شهرشان راهنمایی کردند، قلعه ای از خشت خام با نام نارین. نارین یا نارنج قلعه، نگینی است تاریخی از تمدن پیش از اسلام در دل کویریز. این بنا یکی از مهم ترین آثار قبل از اسلام است که قدمت آن را تا هزاره سوم ق. م تخمین می زنند. قلعه در ارتفاع ۲۵ متری به مساحت ۴ هکتار و در ۵ طبقه بنا شده است. این مجموعه شامل دیوارهای تو در تو، برج و بارو، حندق و عناصری نظیر دربند است. قدیمی ترین بخش بنا اتاق هایی است که در دل زمین کنده شده اند و در گویش محلی به آنها «بوکن» گفته می شود. مصالح به کار رفته در این قسمت ها همساکرم از خشت و گل بوده و این خشت ها به معماری هخامنشی نسبت داده شده است که ابعاد آن ۰/۲۴ x ۰/۲۴ سانتی متر است. طبقات بالاتر بنا بیشتر بازسازی شده و

مربوط به دوره اسلامی است. دسترسی به داخل قلعه مانند قلاع دیگری که دارای خندق هستند، به وسیله پل میسر می شود. این پل چوبی در هنگام جنگ و یا در زمان هایی که ورود افراد به داخل ممنوع بوده است بالا کشیده می شده تا مسیری به داخل وجود نداشته باشد. این درگاه اصلی در سمت غرب قلعه قرار دارد که در حال حاضر از بین رفته است. خندق های اطراف در ۳ مرحله قلعه را حمایت می کنند و در فاصله نزدیکی از مجموعه، منطقه مسکونی و مزارع ساکنان وجود دارد که در ارتفاعات قلعه همگی آن قابل رؤیت است. این مجموعه در بیشتر دوره ها به صورت ارگ حکومتی بوده و در برخی از ادوار به عنوان پناهگاه نیز از آن استفاده می شده است. نارین قلعه پررونق ترین دوران خود را در زمان آل مظفر تجربه کرد.

Advertisement for 'Agheh Khayd and Tamlak Ar Azni' project. It features a map showing the location of the project near 'Khat-e Entekhab Barqi' and 'Rostayi Mahrab'. The text describes the project as a general electricity network for the 'Agheh Khayd and Tamlak Ar Azni' area, with a budget of 944,337,244 million Rials. It mentions the involvement of the Ministry of Energy and the National Electric Power Company (NEPCO). The project aims to improve electricity supply and distribution in the region.